

BÀI 16

Kết quả cần đạt

- *Bước đầu nắm được khái niệm tác phẩm trữ tình, thơ trữ tình và một số đặc điểm nghệ thuật chủ yếu của thơ trữ tình.*
- *Củng cố những kiến thức cơ bản và một số kỹ năng đơn giản đã được cung cấp và rèn luyện qua việc học các bài ca dao trữ tình, thơ Đường, thơ trữ tình trung đại và hiện đại của Việt Nam.*
- *Ôn lại có hệ thống, có trọng điểm các kiến thức phần Tiếng Việt.*
- *Nắm vững các nội dung cơ bản của cả ba phần trong sách giáo khoa và biết vận dụng những kiến thức và kỹ năng ngữ văn đã học một cách tổng hợp, toàn diện theo nội dung và hình thức kiểm tra đánh giá mới.*

ÔN TẬP TÁC PHẨM TRỮ TÌNH

1. Hãy nêu tên tác giả của những tác phẩm sau : *Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh, Phò giá về kinh, Tiếng gà trưa, Cảnh khuya, Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê, Bạn đến chơi nhà, Buổi chiều đúng ở phủ Thiên Trường trông ra, Bài ca nhà tranh bị gió thu phá.*

2. Hãy sắp xếp lại để tên tác phẩm khớp với nội dung tư tưởng, tình cảm được biểu hiện :

Tác phẩm	Nội dung tư tưởng, tình cảm được biểu hiện
<i>Bài ca nhà tranh bị gió thu phá (Mao ốc vị thu phong sở phá ca)</i>	Nhân cách thanh cao và sự giao hoà tuyệt đối với thiên nhiên
<i>Qua Đèo Ngang</i>	Tình yêu thiên nhiên, lòng yêu nước sâu nặng và phong thái ung dung lạc quan
<i>Ngẫu nhiên viết nhân buổi mới về quê (Hồi hương ngẫu thư)</i>	Tình cảm quê hương sâu lắng trong khoảnh khắc đêm vắng

<i>Sông núi nước Nam</i> (Nam quốc sơn hà)	Tinh thần nhân đạo và lòng vị tha cao cả
<i>Tiếng gà trưa</i>	Nỗi nhớ thương quá khứ đi đôi với nỗi buồn đơn lẻ thầm lặng giữa núi đèo hoang sơ
<i>Bài ca Côn Sơn</i> (Côn Sơn ca)	Ý thức độc lập tự chủ và quyết tâm tiêu diệt địch
<i>Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh</i> (Tĩnh dạ tú)	Tình cảm quê hương chân thành pha chút xót xa lúc mới trở về quê
<i>Cảnh khuya</i>	Tình cảm gia đình, quê hương qua những kỉ niệm đẹp của tuổi thơ

3. Hãy sắp xếp lại để tên tác phẩm (hoặc đoạn trích) khớp với thể thơ :

Tác phẩm	Thể thơ
<i>Sau phút chia li</i> (trích dịch <i>Chinh phủ ngâm khúc</i>)	Lục bát
<i>Qua Đèo Ngang</i>	Tuyệt cú Đường luật
<i>Bài ca Côn Sơn</i> (Côn Sơn ca) (trích dịch thơ)	Song thất lục bát
<i>Tiếng gà trưa</i>	Bát cú Đường luật
<i>Cảm nghĩ trong đêm thanh tĩnh</i> (Tĩnh dạ tú)	Các thể thơ khác ngoài các loại trên
<i>Sông núi nước Nam</i> (Nam quốc sơn hà)	

4. Hãy tìm những ý kiến mà em cho là không chính xác :

- a) Đã là thơ thì nhất thiết chỉ được dùng phương thức biểu cảm.
- b) Thơ trữ tình là một kiểu văn bản biểu cảm.
- c) Ca dao trữ tình là một kiểu văn bản biểu cảm.

- d) Tuỳ bút cũng là một kiểu văn bản biểu cảm.
 - e) Thơ trữ tình chỉ được dùng lối nói trực tiếp để biểu hiện tình cảm, cảm xúc.
 - g) Thơ trữ tình có thể biểu hiện gián tiếp tình cảm, cảm xúc qua kể chuyện, miêu tả và lập luận,...
 - h) Ngôn ngữ thơ trữ tình cần cô đọng, giàu hình ảnh và gợi cảm.
 - i) Thơ trữ tình phải có một cốt truyện hay và một hệ thống nhân vật đa dạng.
 - k) Thơ trữ tình phải có một hệ thống lập luận chặt chẽ.
5. Điền vào chỗ trống trong những câu sau :
- a) Khác với tác phẩm của các *cá nhân*, ca dao trữ tình (trước đây) là những bài thơ, câu thơ có tính chất ... và ...
 - b) Thể thơ được ca dao trữ tình sử dụng nhiều nhất là...
 - c) Một số thủ pháp nghệ thuật thường gặp trong ca dao trữ tình : ...

Ghi nhớ

- Tác phẩm trữ tình là văn bản biểu hiện tình cảm, cảm xúc của tác giả trước cuộc sống. Thơ là thể loại văn học phù hợp để biểu hiện tình cảm, cảm xúc, tuy nhiên cũng có thơ tự sự, truyện thơ. Văn xuôi phù hợp với kể chuyện, tuy nhiên cũng có những loại văn xuôi trữ tình hoặc mang nặng tính chất trữ tình như tuỳ bút.
- Ca dao trữ tình là loại thơ biểu hiện những tình cảm, nguyện vọng tha thiết và chính đáng, vốn được lưu hành trong dân gian. Thơ của thi nhân biểu hiện tình cảm cá nhân song ở những bài thơ có giá trị, tình cảm của tác giả bao giờ cũng có tính chất đại diện cho những tình cảm tiến bộ, mang màu sắc nhân bản đậm nét : tình yêu quê hương đất nước, tình cảm gia đình, tình bạn, tình yêu,...
- Tình cảm, cảm xúc có khi được biểu hiện một cách trực tiếp song thường được biểu hiện một cách gián tiếp. Phân tích, bình giá và thưởng thức thơ trữ tình không được thoát li văn bản song không thể chỉ dừng ở bề mặt của ngôn từ văn bản. Phải thông qua ngôn từ giàu tính chất khơi gợi, những cảnh vật, sự việc được miêu tả, tường thuật, đôi khi qua cả những lập luận, ... mà suy ngẫm mới đồng cảm được với tác giả và lĩnh hội được đúng và đầy đủ ý vị của bài thơ.